

ECZACILIK VE KOOPERATİFÇİLİK

Murat AKER (*)
Işıl BATURU

Kooperatifler, alanı ne olursa olsun tüketim, üretim ve yardımlaşma amaçları doğrultusunda aynı amacı güden insanların biraraya gelerek kurdukları evrensel kurumlardır. Ecza Kooperatifleri de eczane eczacısının ilaç taleplerini en iyi ve ucuz bir biçimde karşılamak, dolayısıyla eczacılar arasında bir dayanışmayı sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Türkiye'de kurulan ilk ecza kooperatifi Manisa Ecza Kooperatifi'dir (1979). O yıllarda ecza kooperatiflerinin sayısında hızlı bir artış olmuş ve bugün, Manisa, Ankara, Eskişehir, Bursa, Balıkesir, İzmir, Antalya, Mersin, Adana, Gaziantep, Malatya, Trabzon, Giresun, Samsun, İstanbul, Kocaeli, Sakarya ve Tekirdağ'da olmak üzere 18 ecza kooperatifi vardır. 1979-80'li yıllarda hızlı bir biçimde ecza kooperatifçiliğinin gelişmesine neden ararsanız en geçerli yanıt olarak 1975-80'li yıllardaki ilaç yokluğunu ve ecza depoları sahiplerinin bu durumu nasıl kendileri lehine kullandıklarını görürsünüz. İsterseniz bu durumu biraz açıklayalım;

Türkiye'de ilaç sanayinin gelişmesiyle 1950'li yıllarda ilaç fabrikalarından ilacı toptan alıp, eczenelere dağıtımını sağlamak için depo eczacılığı da gelişmiştir. Kanuna göre, bu depoların sahibi veya mesul müdürü eczacı olmak zorundadır. Ancak sahibi eczacı olan depolar % 10'u geçmez. Bugün için depoların ilaçtan elde ettiği kâr % 8.25 dir. Ne yazık ki bu depolar ticari kârdan başka hiçbirseye düşünmemekte ve devamlı ilişkide oldukları eczane eczacılarını daima kendi çıkarları için kullanmak istemektedirler. Bu olumsuz durumlar 1975-80'li yıllar da yaşanan ilaç yokluğunda son haddine gelmiş, ecza depoları kendi çıkarları doğrultusunda bir tekel oluşturmuşlardır.

Depolar, ilaç yokluğundan dolayı sınırlı sayıda gelen ilaçları istedikleri eczanelere vermiş ve ciro

yapacak ilaç bulamayan birçok eczanenin kapanmasına neden olmuşlardır. Gene depoların ilaçları peşin fiyata satmaya başlamaları eczaneleri güç durumda bırakmıştır. Bunun yanında peşin parası olsa da eczacı istediği ilacı alamaz olmuştur, çünkü depolar eczacılara istedikleri ilaçların yanında ellerinde kalan pek satılmayan ilaçları da vermeyi şart koşar hale gelmişlerdir.

Depoların adeta para için sömürü şeklindeki tutumuna karşı eczacılar çözümler aramışlar ve en ideal yolun kendi ecza kooperatiflerini kurmak olduğunu görmüşlerdir (İdeal yol kooperatifleşmedir diyoruz). Çünkü tam bir sosyal dayanışma ve eşitlik söz konusudur. Yoksa özel olarakta yani anonim şirketi kurularak ta depoculuk yapılabildi. Ama bu durumda hisselerin ağırlığının bir kişinin elinde toplanması söz konusu olabilir ve tekrar başlangıçtaki duruma dönülebilirdi. Kooperatiflerin yapısı çok sağlamdır ve böyle olumsuz durumlarla karşılaşmak asla söz konusu değildir.

Ecza kooperatiflerinde her üyenin sermayesi, dolayısıyla oy hakkı eşittir. Yani eczacı kooperatife üye olduğu andan itibaren diğer üyelerle aynı haklara sahiptir. Hatta kurucu üyelerin bile kooperatife üye olmuş son üyeden hiçbir ayrıcalığı yoktur. Kooperatif yöneticileri faaliyetlerini büyük bir fedakarlıkla amatörce yürütülürler, karşılığında ücret almazlar.

Açıkça görüldüğü gibi ecza kooperatifleri bölgesine eczanelerin lehine çalışan sağlam kuruluşlardır. Bu durumdan da hoşnut olmayanlar tabii ki depo sahipleri olacaktır. Kendi kârları azalacak, eczacıyı istedikleri gibi kullanmayacaklardır. İşte bu yüzden kendi aralarında protokol anlaşmaları yapıp, bu kooperatifleri yaşatmamak için ellerinden geleni yapmışlardır. Bu yüzden kooperatiflerin kuruluş yıllarında oldukça zor günler yaşan-

mıştır. Bugün dahi yeni kurulan ecza kooperatifleri depo sahiplerinin olumsuz tutumlarıyla karşılaşmaktadırlar. (Bu zor günlerde mücadele etmiş vefakar ve saygıdeğer meslektaşlarımıza teşekkürlerimizi ve minnet duygularımızı iletmeyi bir borç biliyoruz).

Dilerseniz biraz da ecza kooperatiflerine nasıl üye olunur ve bu üyeliğin eczacıya neler getireceği üzerinde duralım;

Bir ecza kooperatifine eczane eczacısı üye olabilir. Çünkü eczacının kooperatiften alış veriş etmesi şarttır. Aksi takdirde eczacının yatırdığı para olduğu gibi kalır ki bu da anlamsız olur.

Kooperatiflere üye olmak için eczacı belli miktarda ana para yatırmak zorundadır. Bu paranın bir kısmı peşin, bir kısmı da taksitle ödenir. Bundan sonra eczacı ecza kooperatifinin bütün avantajlarından yararlanma imkanı bulur. Bu avantajlar:

1. Üyenin ödeme şekline göre aldığı ilaçlarda büyük iskontolar uygulanır.

2. Depoların sürsarj hakkı vardır. Ecza kooperatifleri sürsarj yapmaz ve zam gelen ilacı eski fiyatla üyelerine dağıtır.

3. Her ortak alış veriş nispetinde depocu karı olan kârdan pay alır. (Ristörn)

4. Ecza kooperatifleri üyelerinin ihtiyaçlarını düzenli ve dengeli bir biçimde karşılar.

Gördüğünüz gibi ecza kooperatiflerinin avan-

tajları oldukça geniş ve çekicidir. Zaten bu kadar kısa geçmişe sahip olmalarına rağmen Türkiye'deki eczane eczacılarının % 20'sinin kooperatiflere üye olmasının sebebi de budur.

Ecza kooperatifleri amaçlarından biri olan üretime geçme konusunda da çalışmalarına başlamışlardır. Bunun en güzel örneği de İzmir'de kurulan Çağdaş Ecza Laboratuvarıdır.

Türkiye'de ecza kooperatifçiliği açısından olumlu bir başka gelişme de; Türk Ecza Kooperatifleri Birliği'nin kuruluş çalışmalarıdır. 1163 sayılı kooperatifler kanununa göre en az 7 ecza kooperatifinin bir araya gelmesi böyle bir birliğin kurulmasını sağlayacaktır. Başta da belirttiğimiz gibi, bugün Türkiye'de 18 ecza kooperatifi vardır ve bu sayı çoktan aşılmıştır.

Türk Ecza Kooperatifleri Birliği'nin kurulması meslek örgütlerimizin güçlenmesini sağlayacağı gibi üyelerine de yeni yeni imkanlar yaratacaktır.

Biz öğrenciler de; ecza kooperatiflerinin yönetim kurullarının böyle bir birliğin kurulması yönündeki çalışmalarını hızlandırmalarını diliyor, mesleğimizin sosyo-ekonomik dayanışmasının güç kaynağı olan ecza kooperatiflerinin bütün çalışmalarını gönümüzce destekliyoruz.